

The Role of Artificial Intelligence and Internet Resources in Preparing Graduation Theses of Turkish Language and Literature Students

Mine Nihan DOĞAN

İZMİR Demokrasi Üniversitesi, Fen- Edebiyat
Fakültesi, İzmir- Türkiye

Muhammad Hussein Ahmed

Department of Turkish Language/ College of Arts / University
of Mosul / Mosul- Iraq

Article Information

Article History:

Received Nov, 13, 2025
Revised Nov, 28 ,2025
Accepted Dec,09 , 2025
Available Online Feb.1 , 2026

Keywords:

Artificial intelligence,
Internet resources,
Irradiation theses,
Turkish language,
Academic research.

Correspondenc:

Mine Nihan DOĞAN
minenihan.dogan@idu.edu.tr

Abstract

Today, rapid developments in artificial intelligence and information technology are directly impacting the fields of education and scientific research. Artificial intelligence and internet resources assist students in the Turkish Language Department in preparing their undergraduate theses by offering many functions, such as analyzing Turkish texts, revealing language structures, translation processes, and grammar checking, thanks to their advanced tools, thereby helping students overcome linguistic and methodological difficulties they may encounter. At the same time, internet resources are an indispensable support element for researchers. The Turkish Language Association, databases such as Google Scholar, digital libraries, and academic journals provide students with access to current and reliable resources. The use of artificial intelligence technologies in conjunction with digital resources not only enhances the quality of theses, but also develops students' scientific research skills, increases their ability to evaluate texts from a critical perspective, and contributes to their use of resources in accordance with academic standards. The use of artificial intelligence technologies in conjunction with digital resources not only enhances the quality of theses, but also develops students' scientific research skills, increases their ability to evaluate texts from a critical perspective, and contributes to their use of resources in accordance with academic standards. The use of artificial intelligence and internet resources is no longer an optional choice but has become a necessity required by contemporary academic research. The integration of these technologies, particularly in the field of Turkish Language and Literature research, is considered a significant turning point in students' academic development. This study focuses on the use of artificial intelligence and internet resources in graduation theses prepared in the Turkish Language and Literature department, introducing these resources and investigating their contribution to students' learning skills.

دور الذكاء الاصطناعي ومصادر الإنترنت في إنجاز بحوث التخرج لطلبة قسم اللغة التركية

مينا نيهان دوغان* محمد حسين احمد*

المستخلص:

في ظل التطور المتسارع الذي تشهده تقنيات الذكاء الاصطناعي وتكنولوجيا المعلومات في الوقت الراهن، بات تأثيرها مباشراً في مجالي التعليم والبحث العلمي. ويلعب الذكاء الاصطناعي، إلى جانب المصادر الرقمية، دوراً مهماً في دعم طلبة قسم اللغة التركية خلال إعداد رسائل التخرج، وذلك بفضل ما يوفره من أدوات متقدمة لتحليل النصوص التركية، والكشف عن البنى اللغوية، وإجراء عمليات الترجمة، ومراجعة السلامة اللغوية، مما يساهم في تجاوز التحديات اللغوية والمنهجية التي قد تواجه الطلبة. كما تُعدّ المصادر الرقمية عنصراً أساساً في العملية البحثية المعاصرة؛ حيث تتيح قواعد البيانات مثل مجمع اللغة التركية (TDK) و Google Scholar، فضلاً عن المكتبات الرقمية والمجلات الأكاديمية، وصولاً مباشراً إلى مصادر موثوقة وحديثة. وإنّ توظيف تقنيات الذكاء الاصطناعي بالتكامل مع هذه المصادر الرقمية لا يساهم فقط في رفع مستوى الجودة العلمية لرسائل التخرج، بل يعزز أيضاً مهارات البحث العلمي لدى الطلبة، وينمي قدراتهم على تحليل النصوص وتقييمها بوعي نقدي، ويكسبهم خبرة في استخدام المصادر وفق المعايير الأكاديمية المتعارف عليها. وقد أصبح استخدام الذكاء الاصطناعي والمصادر الرقمية اليوم ضرورة ملحة تقرضها متطلبات البحث الأكاديمي الحديث، لا سيما في مجال دراسات اللغة التركية وآدابها، مما يجعل دمج هذه التقنيات في العملية البحثية خطوة محورية في مسار التطور الأكاديمي للطلبة. وتبحث هذه الدراسة في كيفية توظيف الذكاء الاصطناعي ومصادر الإنترنت في رسائل التخرج المعدة في قسم اللغة التركية وآدابها، من خلال عرض هذه الموارد وتحليل إسهاماتها في تنمية مهارات التعلم والبحث لدى الطلبة.

الكلمات المفتاحية: الذكاء الاصطناعي، المصادر الإلكترونية، رسائل التخرج، اللغة التركية، البحث الأكاديمي.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Bitirme Tezlerini Hazırlamada Yapay Zekâ ve İnternet Kaynaklarının Rolü

Özet

Günümüzde yapay zekâ ve bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, eğitim ve bilimsel araştırma alanlarını doğrudan etkilemektedir. Türk Dili Bölümü öğrencilerinin lisans bitirme tezlerini hazırlama sürecinde yapay zekâ ve internet kaynakları; gelişmiş araçları sayesinde Türkçe metinlerin analiz edilmesi, dil yapılarının ortaya çıkarılması, çeviri işlemleri ve dilbilgisi denetimi gibi pek çok işlev sunarak öğrencilerin karşılaşılabileceği dilsel- metodolojik zorlukların aşılmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda internet kaynakları araştırmacılar için vazgeçilmez bir destek unsurudur. Türk Dil Kurumu, Google Scholar gibi veri tabanları, dijital kütüphaneler ve akademik dergiler aracılığıyla öğrencilere güncel ve güvenilir kaynaklara erişim imkânı sunulmaktadır. Yapay zekâ teknolojilerinin dijital kaynaklarla birlikte kullanılması, yalnızca bitirme tezlerinin niteliğini yükseltmekle kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerini geliştirmekte, metinleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yetilerini artırmakta ve akademik standartlara uygun biçimde kaynak kullanmalarına katkı sağlamaktadır. Yapay zekâ teknolojilerinin dijital kaynaklarla birlikte kullanılması, yalnızca bitirme tezlerinin niteliğini yükseltmekle kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerini geliştirmekte, metinleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yetilerini artırmakta ve akademik standartlara uygun biçimde kaynak kullanmalarına katkı sağlamaktadır. Yapay zekâ ve internet kaynaklarının kullanımı artık

* جامعة الزمير الديمقراطية /الزمير -تركيا.

* قسم التركي/كلية الاداب/ جامعة الموصل/ الموصل – العراق

isteğe bağı bir seçenek değil, çağdaş akademik araştırmaların gerektirdiği bir zorunluluk hâline gelmiştir. Özellikle Türk Dili ve Edebiyatı araştırmaları alanında bu teknolojilerin entegrasyonu, öğrencilerin akademik gelişiminde önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde hazırlanan bitirme tezlerinde Yapay Zeka ve internet kaynaklarının kullanımı üzerinde durulmuş bu kaynaklar tanıtılarak öğrencilerin öğrenme becerisine katkısı araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, internet kaynakları, bitirme tezleri, Türk dili, akademik araştırma.

Giriş

Yapay zekânın yaşamımıza hızla entegre olması, özellikle eğitim alanı başta olmak üzere birçok konunun yeniden tartışılmasına yol açmıştır. Eğitimde yapay zekânın en önemli katkılarından biri, öğrenme süreçlerini öğrencilerin bireysel öğrenme kapasitelerine göre uyarlayabilme yeteneğidir. Yapay zekâ uygulamaları sayesinde öğretim süreçleri kişiselleştirilebilir; böylece öğrenciler kendi hızlarına ve düzeylerine uygun biçimde öğrenme fırsatı elde edebilirler.¹

Yapay zekâ uygulama ve platformlarının her geçen gün farklı özelliklerle donatılması ve geliştirilmesi, bu teknolojik devrimin etkileyebileceği alanların sınırlarını da genişletmiştir. Bilgi çağının en önemli araçlarından biri olan internet, akademik araştırmalarda kaynak çeşitliliği ve erişim kolaylığı açısından büyük bir rol üstlenmektedir. Özellikle yükseköğretim ve bilimsel araştırma süreçlerinde internet kaynakları, hem birincil hem de ikincil verilerin sağlanmasında etkin bir unsur olarak değerlendirilmektedir.² Öncelikle, internet kaynaklarının önemi erişilebilirlik boyutunda ortaya çıkmaktadır. Geleneksel basılı kaynakların fiziksel kütüphanelerle sınırlı kalmasına karşın, internet ortamında bulunan dijital kitaplar, makaleler, tezler ve raporlar araştırmacıya her zaman ve mekânda ulaşılabilirlik sunmaktadır. Bu durum, araştırmaların hızlanmasına ve kapsamının genişlemesine katkı sağlamaktadır.³

Günümüzde yükseköğretim kurumlarında öğrencilerden beklenen en önemli akademik çıktılardan biri, bitirme tezleridir. Tezler, öğrencilerin sadece edindikleri bilgileri yansıtmakla kalmaz; aynı zamanda bilimsel yöntemleri kullanabilme, analitik düşünme, kaynaklara ulaşabilme ve bunları eleştirel bir şekilde değerlendirme becerilerini de ortaya koyar. Teknolojinin hızlı gelişimi, özellikle yapay zekâ ve internetin sunduğu imkânlar, öğrencilerin araştırma ve yazma süreçlerinde köklü değişikliklere yol açmıştır. Yapay zekâ araçları (ChatGPT, Grammarly vb.)⁴. Metin üretiminden çeviriye, veri analizinden dil denetimine kadar pek çok işlevi yerine getirebilmekte; internet kaynakları ise akademik veri tabanları, çevrim içi sözlükler ve e-kütüphaneler aracılığıyla araştırmacılara daha önce görülmemiş bir bilgi zenginliği sunmaktadır.

¹ Chen, L

² Arslan, K . (2020). Eğitimde yapay zeka ve uygulamaları. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11 (1), 71-88

³ Sevgi Kavut, (2022), Türkiye’de Yapay Zeka Alanında Yazılan Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İn., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. Ieee Access, 8, 75264-75278.

⁴ Arslan, K . (2020). Eğitimde yapay zeka ve uygulamaları. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11 (1), 71-88

⁵ Sevgi Kavut, (2022), Türkiye’de Yapay Zeka Alanında Yazılan Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi, Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, s. 80- 98.

⁶ Güler, P., Gülşenoğlu, S. ve Sayılır, M. (2025). Akademik yazmada kullanılabilecek yapay zekâ araçlarının sınıflandırılması. Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, 1(2), 76-97.

Türk Dili ve Edebiyatı öğrencileri açısından bu gelişmeler, özellikle Türkçenin dilbilimsel yapısının analiz edilmesi, söz varlığının araştırılması, edebî metinlerin çözümlenmesi ve kaynaklara ulaşma konularında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Ancak bu süreçte, teknolojinin yanlış veya aşırı kullanımı beraberinde bazı riskler getirmektedir. Bunlar arasında *intihal* (İng. *plagiarism*), güvenilir olmayan kaynakların kullanımı, aşırı bağımlılık ve akademik etik sorunları öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, yapay zekâ ve internet kaynaklarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin tez yazım sürecine etkileri incelenecek; fırsatlar, sınırlılıklar ve akademik etik bağlamında ortaya çıkan sorunlar tartışılacaktır.⁵

1. Yapay Zekâ Kavramı ve Dil Çalışmalarındaki Yeri

Günümüzde pek çok yapay zekâ teknolojisi insanlığın hizmetine sunulmuş olmakla birlikte, en fazla ilgi gören uygulamaların sohbet tabanlı sistemler olduğu görülmektedir. Bu tür uygulamalarda, kullanıcıların gerçek zamanlı olarak insan benzeri yanıtlar alabilmesi hem dikkat çekici hem de oldukça işlevseldir. Sohbet tabanlı yapay zekâ uygulamaları arasında en yaygın ve bilinen örnek ise OpenAI tarafından geliştirilen ChatGPT olmuştur.⁶

Yapay zekâ , genel anlamda bilgisayar sistemlerinin insan zekâsına benzer biçimde öğrenme, problem çözme ve karar verme gibi işlevleri yerine getirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir.⁷ Yapay zeka insan gibi düşünebilen ve cevap verebilen zeki makinelerin inşası ile ilgilenen bilgisayar biliminin bir branşıdır.⁸ Yapay Zeka tabanlı sohbet robotları açısından bakıldığında ise, insan benzeri düşünme, öğrenme ve problem çözme becerilerini bilgisayar sistemlerine kazandıran bir teknoloji olarak değerlendirilmektedir. Benzer biçimde, diğer Yapay Zeka destekli sohbet robotları da yapay zekâyı; insan zihninin bilişsel süreçlerini taklit edebilen, belirli görevleri yerine getirmek amacıyla öğrenme, akıl yürütme, problem çözme, algılama ve dil anlama gibi yeteneklere sahip sistemlerin geliştirilmesini sağlayan bir teknoloji olarak tanımlar.⁹

Her ne kadar eğitimciler, öğretim süreçlerinde yapay zekânın sunduğu olanaklardan tam anlamıyla yararlanamasa da, yapay zekânın devrim niteliğindeki etkisinin en belirgin biçimde hissedildiği alanlardan biri eğitimidir. Yapay zekâ, eğitim ve öğretim süreçlerine entegre edildiğinde, geleneksel öğretim yaklaşımlarını dönüştürerek öğrenme sürecini bireyselleştirmekte ve öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun biçimde en verimli öğrenme sonuçlarına ulaşmalarına olanak sağlamaktadır.¹⁰

Yapay zekânın önemli bir etki alanı da dil çalışmalarıdır. Yapay Zeka tabanlı sistemler, dil öğretimi ve dilbilim araştırmalarında büyük veri kümelerini analiz ederek dilin yapısal, anlamsal ve kullanımsal boyutlarını incelemeye olanak tanımaktadır. Bu sayede dilin öğrenilmesi, öğretilmesi ve çözümlemesi süreçlerinde daha nesnel, hızlı ve kapsamlı sonuçlar elde edilmektedir. Ayrıca yapay zekâ destekli dil modelleri, öğrencilerin yazma, okuma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken,

⁵ Akkaya, N. ve Çıvğın, H. (2021). Türkçe eğitiminde yapay zekâ. The Journal of International Education Science, 8 (29),308-322.

⁶ Gün, M. & Durmuş Öz, B. (2024). Türkçe eğitiminde yapay ze kâ kullanımı: ChatGPT örneği. *International Journal of Language Academy*, 12 (3), 98-119.

⁷ Chen, L., Chen, P. ve Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75264-75278.

⁸ Thiraviyam, T. (2018). Artificial intelligence marketing. *International Journal of Recent Research Aspects*, SpecialIssue: Conscientious Computing Technologies, 449-452.

⁹ Üstün, A. B. (2024). Eğitim Alanında Yapay Zekâ Uygulamaları: Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelemesi. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 6(2), 95-112.

¹⁰ Celik, I. (2023). Towards Intelligent-TPACK: An empirical study on teachers' professional knowledge to ethically integrate artificial intelligence (AI)-based tools into education. *Computers in Human Behavior*, 138, 107468.

dil öğrencilerine de bireyselleştirilmiş geri bildirim sunma ve öğrenme sürecini daha verimli yönetme imkânı sağlamaktadır.

Yapay Zeka destekli sohbet robotlarından yararlanan öğretmenler, dil öğreniminde her yaşta öğrenci için yazım ve telaffuzu kolaylıkla öğrenebilecekleri öğrenme ortamları oluşturabilmektedir. Çevrimiçi eğitim, öğrencilerin sadece ders materyallerini indirdiği, birbirleriyle sabit düzeyde etkileşime girdiği ve çalışıp ödevlerini tamamlayarak gönderdikleri ortamdır, öğrencinin davranışları analiz edilerek bu analiz sonuçlarına dayalı olarak eğitim ortamının öğrenciye göre uyarlanıp öğrencinin eğitim deneyimini zenginleştiren akıllı web tabanlı sistemlere dönüşmüştür.¹¹

Türkçe eğitimi alanında bilişim ve teknoloji kullanımına ilişkin yapılan araştırmaların özellikle son yıllarda artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde, uzmanlar tarafından daha çok web tabanlı öğretim programlarının etkililiği, derslerde çoklu ortam kullanımının olanakları, bilişim ve iletişim teknolojilerinin dil becerileri üzerindeki etkileri ile öğretmen ve öğrencilerin bu konudaki yeterliliklerinin ele alındığı görülmektedir.¹²

Bu bağlamda, yapay zekâ teknolojilerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin bitirme tezi hazırlama sürecinde önemli bir rol üstlendiği söylenebilir. Yapay Zeka destekli araçlar, öğrencilere kaynak tarama, veri analiz etme, metin düzenleme, dil bilgisel doğruluk kontrolü ve akademik yazım kurallarına uygunluk açısından büyük kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca, doğal dil işleme tabanlı sistemler sayesinde öğrenciler, tez konularına ilişkin literatüre daha hızlı ulaşabilmekte, farklı bakış açılarını karşılaştırabilmekte ve kendi çalışmalarını bilimsel bir temele oturtabilmektedir. Bununla birlikte, yapay zekâ destekli yazılım ve platformlar, öğrencilere yazım önerileri sunarak akademik dil gelişimini desteklemekte ve araştırma süreçlerini daha verimli hâle getirmektedir.

Bu çerçevede Yapay Zeka sistemleri, veri kümelerini analiz ederek öğrenebilir, öğrendiklerine dayanarak kararlar alabilir ve tahminlerde bulunabilir; böylece insan zekâsını belirli ölçüde taklit edebilir. Ancak insanlar, Yapay Zeka sistemlerinden farklı olarak sezgisel öğrenme yeteneğine sahiptir. Dolayısıyla Yapay Zeka'nın insan zekâsını taklit etme kapasitesinde dikkat çekilmesi gereken temel nokta, bu sistemlerin büyük veri kümelerine ve yüksek hesaplama gücüne ihtiyaç duymasıdır.

Yapay zekâ, insan zekâsının bazı işlevlerini taklit ederek öğrenme, akıl yürütme, problem çözme, metin üretme ve dil işleme gibi beceriler sergileyen bilgisayar sistemlerini ifade etmektedir. Özellikle Doğal Dil İşleme alanındaki gelişmeler, dil ve edebiyat çalışmalarında yapay zekânın kullanılmasını mümkün kılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı bağlamında yapay zekâ; metin analizi, çeviri, otomatik özetleme, dil denetimi ve sözlük oluşturma gibi çeşitli işlevler sunmaktadır. Bu imkânlar, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin tez yazım süreçlerinde hem zaman hem de emek tasarrufu sağlamaktadır. Ancak yapay zekâ araçlarının verdiği çıktılar her zaman doğru olmayabilir; özellikle bağlam hataları, anlam kaymaları ve kültürel unsurların yanlış yorumlanması gibi sınırlılıklar vardır.¹³

Yapay Zeka dil çalışmalarının özellikle ağızlar ve lehçeler ve Türk dilinin tarihi lehçeleriyle ilgili yetersiz bilgilerle kalmaktadır. Ayrıca Eski Türkçe'den Osmanlı dönemine kadar konuşulan Türk dilleri verileri ele

¹¹ Chassignol, M., Khoroshavin, A., Klimova, A. ve Bilyatdinova, A. (2018). Artificial intelligence trends in education: A narrative overview. *Procedia Computer Science*, 136, 16-24.

¹² Kuzhan, M. ve Fidan, M. (2020). Türkçe eğitiminde bilişim ve teknoloji kullanımına yönelik araştırmaların konu alanı ve yöntem yönünden analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1343-1367.

¹³ Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2024). Üreten yapay zekâ kullanımına dair etik rehber.

alınıp incelenmiş olsa bile birçok eserin ele alınmadığı ve incelenmediği durumda araştırmacının bunun üzerine detaylı bir şekilde incelemeler yapması gerekmektedir. Bugün Türkçe konuşan birçok bölge ağızların dil özelliklerine henüz ele alınıp incelenmemektedir.

2. İnternet Kaynaklarının Akademik Araştırmalardaki Rolü

İnternet, günümüz akademik araştırmalarında vazgeçilmez bir kaynak hâline gelmiştir. Öğrenciler, artık yalnızca basılı kitaplarla sınırlı kalmamakta; dijital kütüphaneler, akademik veri tabanları, dergiler ve çevrim içi sözlüklerden yararlanmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı öğrencileri için öne çıkan Türk Dil Kurumu (TDK), Google Scholar, Academia.edu, ResearchGate ve DergiPark gibi kaynaklar; bilgiye hızlı erişim sağlaması ve öğrencilerin güncel literatürü takip etmelerine imkân vermesi açısından önemlidir. Ancak internet kaynaklarının güvenilirliği her zaman garanti değildir; doğrulanmamış içeriklerin kullanımı risk oluşturabilir.

Google Akademik'in (Google Scholar) temel hedefi, bilimsel araştırma ve keşif sürecini destekleyerek bilgiye erişimi hızlandırmaktır. Kullanıcılar, ilgi duydukları konularla ilgili anahtar kelimeleri arama kutusuna yazdıklarında, sistem çeşitli akademik kaynaklarda yayımlanmış makale ve çalışmaları listeler. Bu kaynaklar arasında akademik dergiler, üniversite ve araştırma kurumlarının yayınları, konferans bildirileri ile teknik raporlar yer almaktadır. Google Scholar, üniversite kütüphanelerinin veri ¹⁴ tabanlarında yer alan hakemli yayınlara erişimi kolaylaştırarak araştırmacılara derinlemesine literatür tarama olanağı sunmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı alanında yayımlanmış çok sayıda makale, tez ve kitaba hızlı erişim sağlayan bu platform, öğrencilerin araştırma konularına ilişkin literatürü sistematik biçimde incelemelerine yardımcı olur.¹⁵

Ayrıca, atıf takibi özelliği sayesinde bir çalışmanın akademik etkisi değerlendirilebilirken, “ilgili makaleler” bölümü araştırmacıların konuya dair güncel eğilimleri ve literatürdeki boşlukları kolayca belirlemelerine katkı sağlar. Bunun yanı sıra, dijitalleştirilmiş materyallerin artması, Osmanlıca metinler, eski harfli eserler, el yazmaları ve folklor derlemeleri gibi Türk Dili ve kültürü araştırmaları için büyük bir avantaj sunmakta; böylece öğrenciler bu kaynaklara zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın erişebilme olanağı elde etmektedir. Google Scholar profiline sahip akademisyenlerin çalışmalarını bulmak ve indirmek oldukça kolaydır. Bu durum, bir yazarın araştırmalarına ilgi duyan ya da belirli bir çalışmayı arayan kişilerin, özgeçmiş incelemek isteyenlerin veya farklı disiplinlerde benzer isimlere sahip yazarların çok sayıdaki makale ve yayınları arasında zaman kaybetmeden, çalışmanın indirilebilir sürümlerine ulaşmalarını sağlar.¹⁶

Elektronik ortamda yapılan araştırmalar ya da dijital kütüphaneler üzerinden yürütülen bilgi taramaları, geleneksel araştırma yöntemlerine kıyasla daha işlevsel, verimli ve çağın gereklerine daha uygun bir nitelik taşımaktadır. Bu tür araştırmalar, teknolojik ve dijital dönüşümün hâkim olduğu, hız ve doğruluk ilkelerinin ön planda bulunduğu günümüz bilgi çağının dinamikleriyle uyum göstermektedir. Küreselleşmenin etkisiyle dünyanın adeta tek bir “küresel köy” hâline geldiği bu dönemde, elektronik araştırma yöntemleri

¹⁴ Demet Işık, (2021), Akademisyenlerin ResearchGate ve Google Scholar Citations Kullanımları: Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Üzerine Bir İnceleme, Bilgi Yönetimi Dergisi, s. 240 – 263.

¹⁵ Harzing, A. W., & Alkemade, F. (2018). Google Scholar as a new source for citation analysis. Journal of Informetrics, 12(3), 950–964.

¹⁶ Kim, H. J. ve Grofman, B. (2020). Who creates a Google Scholar Profile? PS: Political Science & Politics, 53(3), 515-520.

araştırmacıların dikkatini çekmekte ve bilimsel ilginin merkezinde yer almaktadır. Çünkü bu yöntem, çağın ortaya koyduğu ihtiyaçlara ve bilgiye hızlı erişim gereksinimine etkin biçimde yanıt vermektedir.¹⁷

Bu durum, bilgiye erişim ve araştırma süreçlerinde modern bilgi teknolojilerinin etkin kullanımını kaçınılmaz hâle getirmiştir. Bu nedenle, araştırmacıların ve öğrencilerin bilgiye ulaşma, onu analiz etme, önemini değerlendirme ve dijital araştırma becerilerini geliştirme konusunda desteklenmeleri büyük önem taşımaktadır. Söz konusu becerilerin kazanılması, bireyin öğrenme sürecinde öz yeterliliğini artırmakta; bilgiyi belirli bir eğitim aşamasına bağlı kalmaksızın, yaşam boyu öğrenme perspektifiyle ele almasına olanak tanımaktadır. Böylece birey, geleneksel kütüphanelerin sınırlarını aşarak dijital bilgi evreninde özgür biçimde hareket edebilmekte, farklı disiplinlerdeki güncel bilimsel kaynaklara erişebilmekte ve bu kaynaklardan akademik düzeyde yararlanabilmektedir. Sonuç olarak, elektronik araştırma yöntemlerinin kullanımı, bireyin sürekli öğrenen, sorgulayan ve kültürel açıdan donanımlı bir araştırmacı kimliği kazanmasına önemli katkılar sağlamaktadır..¹⁸

Türkiye’de Türkçenin bilimsel esaslara göre incelenmesi, geliştirilmesi ve korunması amacıyla 12 Temmuz 1932’de Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde kurulan Türk Dil Kurumu (TDK), Cumhuriyet’in dil politikaları doğrultusunda Türkçeyi yabancı etkilerden arındırmak, ulusal dil bilincini güçlendirmek ve yazı dilinde birliği sağlamak üzere çalışmalarını sürdüren köklü bir kurumdur. 1983 yılında 2876 sayılı kanunla kamu tüzel kişiliğine sahip resmî bir devlet kurumu statüsünü kazanan TDK, Türkçenin standartlaşması ve bilim dili olarak gelişmesi yönünde önemli görevler üstlenmiş; Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Derleme ve Tarama Sözlükleri gibi temel başvuru eserleri yayımlayarak araştırmacılara güvenilir dijital ve basılı kaynaklar sunmuştur.¹⁹

Günümüzde TDK; teknolojik gelişmelere uyum sağlayarak çevrim içi sözlük, yazım denetim aracı ve terim bankası gibi dijital hizmetleriyle Türkçenin çağın gereklerine uygun biçimde yaşatılmasına katkı sunmaktadır. Bu yönüyle kurum; yalnızca bir dil kuruluşu olmanın ötesinde, Türkiye’de dil bilincinin oluşması ve gelişmesine yön veren kültürel bir otorite konumundadır.²⁰

Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencileri açısından TDK, bitirme tezi hazırlama sürecinde başvurulabilecek en güvenilir ve bilimsel kaynaklardan biridir. Öğrenciler, TDK’nin yayımladığı sözlükler, terim çalışmaları, yazım kılavuzları ve çevrim içi veritabanlarından yararlanarak Türkçenin kelime hazinesini, yazım kurallarını ve dildeki anlam değişmelerini doğru biçimde analiz edebilirler. Ayrıca kurumun internet sitesinde yer alan Türkçe Sözlük, Güncel Türkçe Sözlük, Kişi Adları Sözlüğü ve Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu gibi kaynaklar, tez yazımında akademik doğruluk ve dil bilinci açısından önemli bir başvuru niteliği taşımaktadır. Bu nedenle TDK, Türk diliyle ilgili her tür akademik araştırmada olduğu gibi, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin bitirme tezi çalışmalarında da vazgeçilmez bir bilimsel rehberdir.

3. Türk Dili Çalışmalarında Yapay Zekâ ve İnternet Kaynaklarının Katkısı

Türk Dili ve Edebiyatı alanında yapılan çalışmalar, yapay zekâ ve internet kaynaklarının etkisini giderek daha görünür hâle getirmiştir. Yapay zekâ destekli sözcük analizleri, edebî metinlerde stilistik incelemeler

¹⁷ Demet Işık, (2021). Age. s. 240 – 263.

¹⁸ Khalil Saeed, (2015), “Dijital Kütüphanelerin Bilgi Kaynaklarını Araştırma Becerilerine Etkisi”, El-Ezher Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

¹⁹ Türk Dil Kurumu. (2023). Türk Dil Kurumu Resmî Web Sitesi. Erişim adresi: <https://www.tdk.gov.tr>.

²⁰ Gülsevin, Güler. (2010). age.

ve Osmanlıca metinlerin dijital ortama aktarımı, öğrencilerin akademik araştırma süreçlerini kolaylaştırmaktadır.²¹

Akademik yazım sürecinde, özellikle Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin bitirme tezlerini hazırlarken dilsel doğruluk, anlatım bütünlüğü ve akademik üslubun korunması son derece önemlidir. Bu bağlamda, sözcük, cümle, paragraf ve metin düzeyinde yazım denetimi yapmayı kolaylaştıran çeşitli dijital araçlar, araştırmacılara önemli destek sağlamaktadır. Söz konusu araçlar; dil bilgisi, yazım ve noktalama denetimi, alternatif sözcük ve cümle önerileri sunma, üslup geliştirme ve anlatım bozukluklarını düzeltme gibi alanlarda kullanıcıya katkı sunmaktadır. Aşağıda bu türden bazı temel yapay zekâ ve çevrimiçi araçlar tanıtılmıştır.

Grammarly: Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin bitirme tezi yazım sürecinde dil bilgisi, yazım, noktalama ve üslup denetimi sağlayarak metinlerinin akademik standartlara uygun hâle gelmesine katkı sunan etkili bir çevrimiçi araçtır. Alıntı oluşturma ve intihal denetimi özellikleri akademik dürüstlüğü desteklerken, Microsoft Word eklentisi yazım sürecini kolaylaştırmaktadır. Üniversite uzantılı e-posta üzerinden Premium erişim sunulması ise öğrenciler için önemli bir avantajdır.

LanguageTool: Açık kaynaklı bir dil bilgisi, stil ve yazım denetleyicisidir. Çok dilli çalışma imkânı sunduğundan, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin Türkçe dışındaki kaynakları incelemelerinde ve çeviri çalışmalarında oldukça yararlıdır. Kullanıcı dostu arayüzü sayesinde hem çevrimiçi hem de belge içi düzeltmeler yapılabilir.

Academia.edu: Bilim insanlarının ve araştırmacıların çalışmalarını paylaştığı bir akademik ağ platformudur. Kullanıcılar, araştırma alanlarına göre makalelere ulaşabilir, yayınlarını paylaşabilir ve alanındaki diğer araştırmacılarla etkileşimde bulunabilir. Son güncellemelerle birlikte eklenen “Time Line” özelliği, anlık akademik paylaşımlara olanak tanımakta; “tavsiye” sistemi ise kullanıcıya ilgi alanına uygun yayın önerileri sunmaktadır.

ChatGPT ve ChatPDF: ChatGPT tabanlı dosya okuma ve analiz araçları, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin tez hazırlık sürecinde metinleri anlamlandırma, özetleme ve değerlendirme çalışmalarında büyük kolaylık sağlar. Bu araçlar, PDF belgelerindeki metin, tablo ve grafikleri analiz ederek içeriğe dair kapsamlı bilgi sunabilir. Özellikle ChatPDF, kullanıcıların doğal dilde sorular sorarak belgelerden doğrudan bilgi edinmelerine olanak tanır. Bu özellik, bilimsel makaleler, akademik raporlar, kitaplar ve diğer kaynak türlerinden bilgiye hızla ulaşmak isteyen araştırmacılar için son derece yararlıdır.²²

Zaman Yönetimi ve Verimlilik Araçları: Tez sürecinde planlama, zaman takibi ve ekip çalışmasının koordinasyonu da başarıyı etkileyen unsurlardandır. Yapay zekâ destekli planlama araçları, araştırmacıların görevlerini öncelik sırasına koymalarına, yazım sürecini organize etmelerine ve dikkat dağınıklığını azaltmalarına yardımcı olmaktadır.

Yapay zekâ ve internet tabanlı akademik araçlar, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin bitirme tezi hazırlık süreçlerinde hem zaman yönetimi hem de dilsel doğruluk açısından önemli katkılar sunmaktadır. Ancak bu araçların verimli ve etik biçimde kullanılabilmesi için akademik kurumların yapay zekâyâ ilişkin etik ilkeler belirlemesi, öğrenci ve akademisyenleri bu konuda bilinçlendirmesi gerekmektedir. Yapay zekâ

²¹ Güler, P., Gülşenoğlu, S. ve Sayılır, M. (2025). Akademik yazmada kullanılabilecek yapay zekâ araçlarının sınıflandırılması. Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, 1(2), 76-97.

²² Sallam, M. (2023). The utility of ChatGPT as an example of large language models in healthcare education, research and practice: Systematic review on the future perspectives and potential limitations. Medical Education Online, 28(1), 2188388.

uygulamalarının akademik yazım sürecindeki işlevi hakkında eğitim programları, seminerler ve konferanslar düzenlenmeli; bu teknolojilerin bilinçli kullanımına yönelik farkındalık artırılmalıdır. Böylece, eğitimciler ve öğrenciler, günümüzün dijital akademik ortamına daha iyi uyum sağlayabilecek bilgi ve becerilerle donatılacaktır.²³

Sonuç

Günümüzde dijitalleşmenin hızla artmasıyla birlikte, yapay zekâ ve internet tabanlı kaynaklar akademik araştırma süreçlerinde vazgeçilmez bir konuma ulaşmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencileri için bu teknolojiler, bitirme tezlerinin hazırlanmasında hem zamandan tasarruf sağlamakta hem de bilimsel nitelik açısından önemli katkılar sunmaktadır. Yapay zekâ destekli araçlar; metin çözümleme, yazım denetimi, kaynak önerisi ve özetleme gibi işlemlerde öğrencilerin araştırma verimliliğini artırırken, dijital kütüphaneler ve akademik veri tabanları geniş bir bilgi ağına erişim imkânı sunmaktadır. Bu imkânların bilinçli ve etik biçimde kullanılması, öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirmenin yanında akademik dürüstlüğün korunmasına da katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, yapay zekâ destekli yazım ve analiz araçlarının entegrasyonu, öğrencilerin öz yeterliliklerini ve eleştirel düşünme yetilerini güçlendirmektedir. Sonuç olarak, yapay zekâ ve dijital kaynakların etkin kullanımı, Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin bilimsel düşünme, sorgulama ve üretme kapasitelerini artıran yenilikçi bir unsur hâline gelmiştir. Ancak bu teknolojilerin etik ilkeler doğrultusunda, bilinçli ve rehberlik eşliğinde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Üniversitelerin bu konuda farkındalık ve etik eğitimleri sağlaması, geleceğin araştırmacılarını daha donanımlı ve sorumlu bireyler olarak yetiştirmeye katkıda bulunacaktır.

References

1. Akalın, Ş. H. (2008). *The establishment and activities of the Turkish Language Association*. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 56(1), 5–28.
2. Akkaya, N., & Çıvğın, H. (2021). *Artificial intelligence in Turkish language education*. The Journal of International Education Science, 8(29), 308–322.
3. Arslan, K. (2020). *Artificial intelligence and its applications in education*. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(1), 71–88.
4. Celik, I. (2023). *Towards Intelligent-TPACK: An empirical study on teachers' professional knowledge to ethically integrate artificial intelligence (AI)-based tools into education*. Computers in Human Behavior, 138, 107468.
5. Chassignol, M., Khoroshavin, A., Klimova, A., & Bilyatdinova, A. (2018). *Artificial intelligence trends in education: A narrative overview*. Procedia Computer Science, 136, 16–24.
6. Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). *Artificial intelligence in education: A review*. IEEE Access, 8, 75264–75278.
7. Işık, D. (2021). *Use of ResearchGate and Google Scholar Citations by academics: A study on Departments of Information and Records Management in Turkey*. Bilgi Yönetimi Dergisi, 240–263.
8. Güler, P., Gülşenoğlu, S., & Sayılır, M. (2025). *Classification of artificial intelligence tools usable in academic writing*. Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, 1(2), 76–97.
9. Gülsevin, G. (2010). *Turkish language in the Republican era and the Turkish Language Association*. Ankara: TDK Publications.

23 Taşçı, G. ve Çelebi, M. (2020). Eğitimde yeni bir paradigma: Yükseköğretimde yapay zekâ. OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16 (29), 2346-2370.

10. Gün, M., & Durmuş Öz, B. (2024). *Use of artificial intelligence in Turkish language education: The example of ChatGPT*. International Journal of Language Academy, 12(3), 98–119.
11. Harzing, A. W., & Alkemade, F. (2018). *Google Scholar as a new source for citation analysis*. Journal of Informetrics, 12(3), 950–964.
12. Khalil Saeed. (2015). *The impact of digital libraries on information resource research skills*. Al-Azhar University, Journal of the Faculty of Education.
13. Kim, H. J., & Grofman, B. (2020). *Who creates a Google Scholar Profile? PS: Political Science & Politics*, 53(3), 515–520.
14. Kuzhan, M., & Fidan, M. (2020). *Analysis of research on the use of informatics and technology in Turkish language education in terms of subject area and method*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8(4), 1343–1367.
15. Sallam, M. (2023). *The utility of ChatGPT as an example of large language models in healthcare education, research and practice: Systematic review on the future perspectives and potential limitations*. Medical Education Online, 28(1), 2188388.
16. Kavut, S. (2022). *Content analysis of theses written in the field of artificial intelligence in Turkey*. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, 80–98.
17. Taşçı, G., & Çelebi, M. (2020). *A new paradigm in education: Artificial intelligence in higher education*. OPUS–International Journal of Society Researches, 16(29), 2346–2370.
18. Thiraviyam, T. (2018). *Artificial intelligence marketing*. International Journal of Recent Research Aspects, Special Issue: Conscientious Computing Technologies, 449–452.
19. Turkish Language Association. (2023). *Official Website of the Turkish Language Association*. Retrieved from <https://www.tdk.gov.tr>
20. Üstün, A. B. (2024). *Applications of artificial intelligence in education: A systematic review of postgraduate theses*. Journal of Information and Communication Technologies, 6(2), 95–112.
21. Council of Higher Education (YÖK). (2024). *Ethical guidelines on the use of generative artificial intelligence*.